

УДК 37.015.311.

Шопіна Марина Олександрівна

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри методики та психології дошкільної і початкової освіти,

Інститут післядипломної педагогічної освіти

Київського університету імені Бориса Грінченка

Шопина Марина Александровна

Кандидат психологических наук,

доцент кафедры методики и психологии дошкольного и начального образования, Институт по-

следипломного педагогического образования

Киевского университета имени Бориса Гринченко

Shopina M. A.

the associate Professor of the Department of methodology and psychology of preschool and primary edu-

cation, Institute of postgraduate pedagogical education of Kyiv University named after Boris Grinchenko

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМИ АНКЕТУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД К ПРОБЛЕМЕ АНКЕТИРОВАНИЯ УЧИТЕЛЕЙ МЛАДШИХ КЛАССОВ В СИСТЕМЕ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
COMPETENCE APPROACH TO THE PROBLEM OF THE SURVEY OF TEACHERS OF JUNIOR CLASSES IN THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION

Анотація: у даній статті розглядається особливості компетентнісного підходу до проведення анкетування вчителів початкових класів. Розглянуто актуальні питання до організації навчальної діяльності дитини молодшого шкільного віку. Представлено рекомендації за результатами анкетування для вчителів початкових класів.

Ключові слова: учитель початкових класів, компетенція, компетентнісний підхід, анкетування, навчальна діяльність.

Summary: this article reviews the peculiarities of competence based approach to conducting a survey of primary school teachers. They discussed topical issues in the educational activity of the child of primary school age. This article presents the recommendations on the results of the questionnaire for primary school teachers.

Key words: primary school teacher, competence, competence approach, questionnaire, educational activity.

Постановка проблеми.

На сьогоднішній день в системі освіти на основі принципу соціальної детермінації розробляються нові критерії професійної педагогічної діяльності. Це пов'язано з тим, що змінюється концепція освіти України на початку XXI століття передбачає здатність педагога освоювати новий зміст освіти, оволодівати інноваційними технологіями, впроваджувати такі методи виховання і навчання, які б враховували ці соціальні, культурні зміни. Доцільність введення поняття «професійна компетентність» обумовлена широтою його змісту, інтегративною характеристикою, що об'єднує такі поняття як «професіоналізм», «кваліфікація», «професійні здібності» та інше. Часті випадки ототожнення розглянутого поняття з таким, як "компетенція" (від латинського *compeo* – досягаю, відповідаю, підходжу).

Отже, поняття «компетенції та компетентності» значно ширші за поняття «знання, уміння, навички», тому що охоплюють:

- спрямованість особистості (мотивацію);
- здібності особистості до подолання стереотипів, відчуття проблеми, прояв принциповості, гнучкості мислення;
- характер особистості - самостійність, цілеспрямованість, вольові якості.

Слід зазначити, що сучасні науковці здатні розглядати професійну компетентність учителя як

сукупність трьох складових компонентів - предметно-технологічного, психолого-педагогічного, загальнокультурного.

Основні показники педагогічної компетентності вчителя - це передусім:

- особистісні якості, особливо перетворювальні та психологічні;
- усвідомлення ролі педагога у вихованні громадянина, патріота;
- безперервне підвищення загальної та професійної культури;
- пошукова діяльність педагога;
- володіння методами педагогічного дослідження;
- конструювання власного педагогічного досвіду;
- результативність навчально-виховного процесу;
- активна педагогічна діяльність, спрямована на перетворення особистості учня й учителя.

З огляду на зазначене На базі інституту післядипломної педагогічної освіти київського університету імені Бориса Грінченка було розроблено і проведено анкету для вчителів початкових класів з метою виявлення актуальних проблем початкової освіти та пошуку конструктивних шляхів їх розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Заслужує на увагу та детальне вивчення науковий доробок українських та іноземних учених – філософів, психологів, педагогів з питань компетентнісного підходу до навчання дітей молодшого шкільного віку, а саме праці Г.І. Сівкової, Л.А. Баранової, Р.А. Зобова, В.Н. Келасьєва, В.Н. Куніцина, Г.Є. Белицької. Положення теорії пізнання про активну роль особистості у засвоєнні знань, Національна доктрина розвитку освіти, Державний стандарт початкової загальної освіти, наукові праці з педагогіки, положення та висновки, що стосуються проблеми стимулювання навчальної діяльності молодших школярів (М. Данилова, Ю. Бабанського, О. Савченко, Т. Шамової, Г. Щукіної, О. Киричук, Ш. Амонашвілі, В. Сухомлинського).

Виділення раніше невирішених частин загальної проблеми. Запропонована анкета торкається найбільш актуальних проблем вчителів, а саме їх особистого ставлення до діагностики розвитку індивідуально-особистісних якостей дітей для комплектації класів у початковій школі; необхідність оцінювання навчальних досягнень дітей у початковій школі; ставлення учителів до використання електронних підручників та журналів у початковій школі; використання електронних перепусток та відеоспостереження на уроках та у навчальному закладі в цілому; необхідність у домашніх завданнях, можливість створення інклюзивних класів у неспеціалізованій школі тощо.

Ціль статті. З'ясувати актуальні проблеми вчителів початкових класів та знайти конструктивні засоби їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу.

В анкетуванні взяли участь слухачі курсів підвищення кваліфікації, що проходили курси в 2015-2016 році в інституті післядипломної педагогічної освіти київського університету імені Бориса Грінченка за спеціальністю вчителів початкових класів та вихователів групи продовженого дня у кількості 619 осіб. Анкета містить у собі 13 найбільш актуальних запитань, що торкаються основних проблем початкової освіти. За результатами анкетування було отримано наступні результати. На питання «Чи потрібна діагностика розвитку індивідуально-особистісних якостей дітей для комплектації класів у початковій школі?» більшість вчителів, а саме 49,1 % схилилась на розсуд адміністрації навчального закладу, але 36,4 % вчителів вважають необхідним проводити діагностику для диференціації дітей в паралелі залежно від ступеня готовності. На друге питання «Який спосіб оцінювання навчальних досягнень дітей у початковій школі найбільш прийнятний?» більшість слухачів, а саме 36,4 % вважають що оцінювання навчальних досягнень дітей доцільно проводити у балах. На третє запитання «Ваше ставлення до використання електронних підручників у початковій школі» більшість слухачів, а саме 69,1 % дали негативну відповідь, підручники у початковій школі мають бути у друкованому вигляді. На четверте запитання «Ваше ставлення до переходу на електронні класні журнали» більшість учителів, а саме 36,4 % прийшли

до висновку, що перейти можливо і обрали нейтральну відповідь. На п'яте запитання «Чи доцільно використовувати «шкільну форму» для учнів початкових класів?» більшість учителів, а саме 47,3 % обрали варіант, що форма повинна бути адаптована до вікових особливостей дітей. На шосте запитання «Чи потрібно учням початкових класів задавати домашнє завдання», однозначна кількість слухачів у кількості 56,4 % обрали відповідь що завдання задавати потрібно з метою привчання дитини до систематичної роботи. На сьоме питання «Як Ви б оформили класну кімнату?» більшість вчителів, а саме 60 % вважають за потрібним використовувати парти, на одного учня, які легко переміщуються по колу або для роботи в малих групах, як альтернативний варіант відповідно до вимог технологій, що реалізуються у школі. На восьме питання «Якою має бути участь батьків у житті класу і школи?», 76,4 % вчителів вважають, що найбільш необхідна участь батьків у проведенні позакласних заходів. На дев'яте запитання «Як Ви ставитеся до системи електронних перепусток в школі» більша кількість слухачів, а саме 56,4 % вважають це необхідним, бо електронні перепустки дають можливість батькам контролювати вихід і вхід дітей з приміщення школи. На десяте запитання «Ваше ставлення до відеоспостереження» більшість вчителів у кількості 70,9 % схилились до відповіді, що відеоспостереження необхідне з метою забезпечення безпеки при вході і в коридорах. На одинадцяте запитання «Ваше ставлення до інклюзивних класів у початковій школі» 63,6 % слухачів вважають що це можливе, але при наявності помічника учителя з відповідною освітою. На дванадцяте запитання «Як Ви ставитеся до використання мобільних пристроїв на уроках?» 69,1 % учителів початкових класів обрали негативну відповідь, бо мобільні пристрої будуть відволікати учнів розпорошувати їх увагу. На останнє запитання «Як Ви ставитеся до вилучення предметів музики та образотворчого мистецтва з навчальної програми у початковій школі» вчителі єдиногласно вважають, що ці предмети вилучати неможна, бо без них відбудеться гальмування розвитку творчих здібностей молодших школярів.

Нижче наведена сама анкета та результати відповідей слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Шановний колего!

Просимо посприяти у дослідженні актуальних проблем початкової освіти та пошуку конструктивних шляхів їх розв'язання. Анкета анонімна. Ваші відповіді будуть використовуватись лише в узагальненому викладі. Завчасно дякуємо Вам за розуміння і співпрацю.

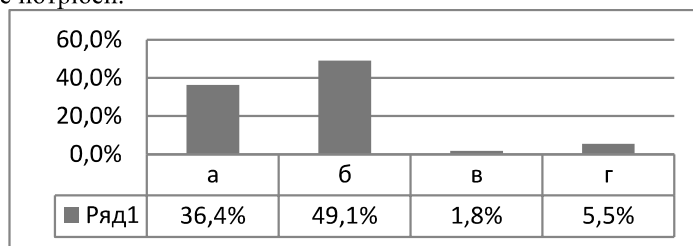
1. Чи потрібна діагностика розвитку індивідуально-особистісних якостей дітей для комплектації класів у початковій школі?

А). Так. На етапі зарахування дітей до школи.

Б). Так. Для диференціації дітей в паралелі залежно від ступеня готовності.

В). На розсуд адміністрації навчального закладу.

Г). Ні. Вибір не потрібен.

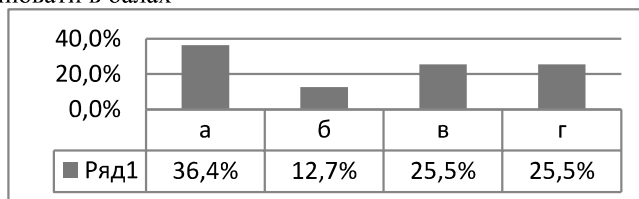
2. Який спосіб оцінювання навчальних досягнень дітей у початковій школі найбільш прийнятний?

А) Необхідно оцінювати в балах

Б) Необхідне знакове оцінювання

В) Оцінювання тільки наприкінці початкової школи

Г) Оцінювання не потрібно

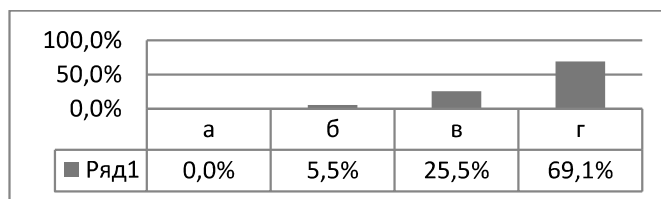
3. Ваше ставлення до використання електронних підручників у початковій школі.

А) Позитивне, було б добре максимально замінити всі паперові підручники

Б) Позитивне, електронні підручники доцільно використовувати як додаткові матеріали(читанка).

В) Згодні на часткову заміну з метою апробації і проведення дослідно-експериментальної роботи

Г) Негативно. Підручники у початковій школі мають бути у друкованому вигляді.

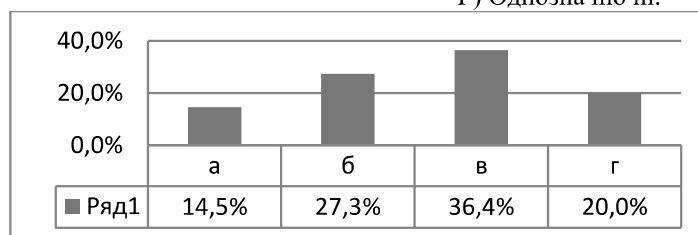
4. Ваше ставлення до переходу на електронні класні журнали.

А) Позитивне, через зручність і швидкість заповнення.

Б) Позитивне, якщо такий журнал доступний у віртуальному просторі.

В) Нейтральне.

Г) Однозначно ні.

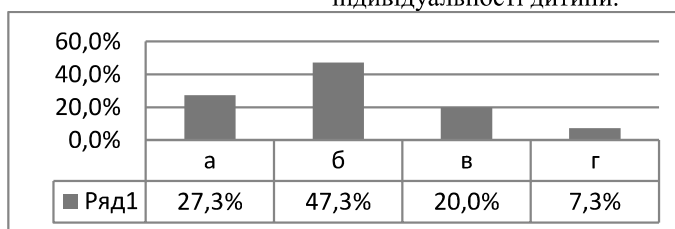
5. Чи доцільно використовувати «шкільну форму» для учнів початкових класів?

А) Так, форма повинна бути встановленого зразка (класичний костюм, туфлі).

Б) Так, але вона повинна бути адаптована до вікових особливостей дітей (куртка, напівспортивне взуття).

В) Ні. Достатньо дотримання дрескоду.

Г) Такої потреби немає, це заважає прояву індивідуальності дитини.

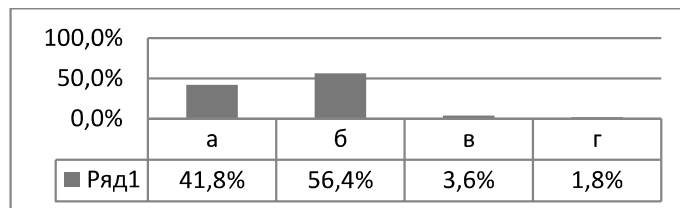
6. Чи потрібно учням початкових класів задавати домашнє завдання.

А) Так, для закріплення вивченого в класі матеріалу.

Б) Так, з метою привчання дитини до систематичної роботи.

В) Ні. Завдання можна пропонувати тільки у виняткових ситуаціях.

Г) Ні. Всю роботу діти повинні виконувати в класі.

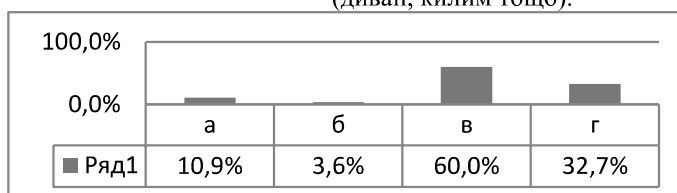
7. Як Ви б оформили класну кімнату?

А) Класичні парти на двох осіб з закріпленими сидіннями для корекції постави.

Б) Столи на двох осіб зі звичайними стільцями.

В) Парти, на одного учня, які легко переміщуються по колу або для роботи в малих групах. Альтернативний варіант відповідно до вимог технологій, що реалізуються у школі.

Г) Крім парт у класі додаткове оснащення (диван, килим тощо).

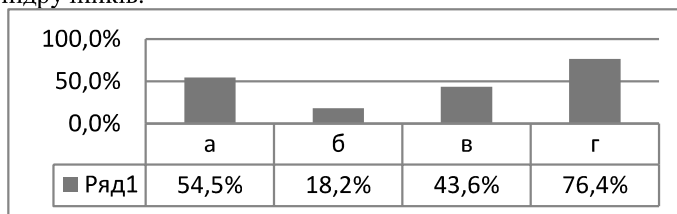
8. Якою має бути участь батьків у житті класу і школи?

А) Надання матеріальної підтримки для обладнання класів та організації заходів.

Б) Участь у виборі підручників.

В) Участь батьків у проведенні класних годин.

Г) Участь батьків у проведенні позакласних заходів.

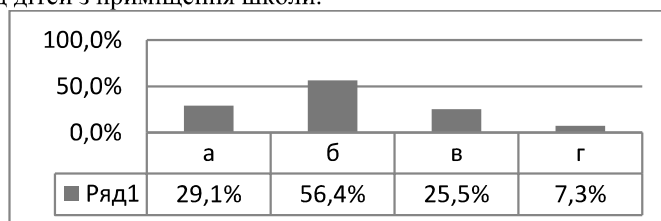
9. Як Ви ставитеся до системи електронних переривок в школі.

А) Позитивно, це забезпечує безпеку учнів.

Б) Позитивно, це дає можливість батькам контролювати вихід і вхід дітей з приміщення школи.

В) Не вважаю це обов'язковим.

Г) Негативно, це не приносить очікуваного ефекту.

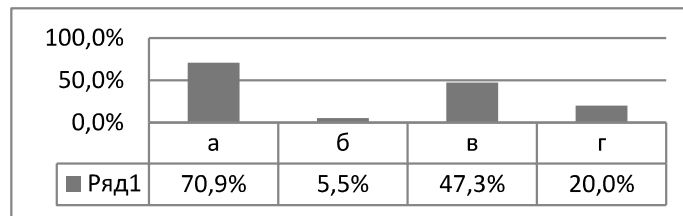
10. Ваше ставлення до відеоспостереження.

А) Вважаю відеоспостереження необхідним з метою забезпечення безпеки при вході і в коридорах.

Б) Відеоспостереження в класі з метою корекції поведінки учнів.

В) Відеоспостереження в роздягальнях і туалетах.

Г) Відеоспостереження не потрібно, це порушує права вчителя і дитини.

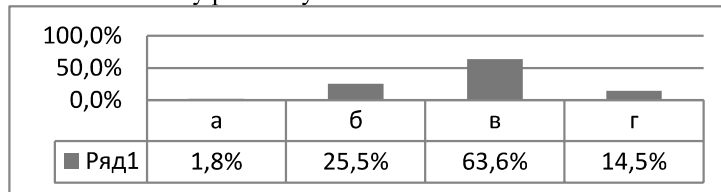
11. Ваше ставлення до інклюзивних класів у початковій школі.

А) Позитивне, це допомагає виховувати толерантність до людей з особливими потребами.

Б) Позитивне, в тому випадку, якщо це діти без затримок і відхилень в психічному розвитку.

В) Позитивне, якщо є помічник учителя з відповідною освітою.

Г) Негативне, дитина з особливими потребами буде гальмувати навчально-виховний процес.

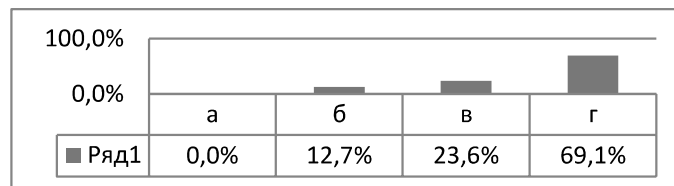
12. Як Ви ставитеся до використання мобільних пристроїв на уроках?

А) Позитивно, це підвищує навчальну мотивацію дітей.

Б) Позитивно, але у відповідності з санітарними нормами.

В) Негативно, не у всіх дітей є відповідні пристрої.

Г) Негативно, це відволікає дітей і розпорошує увагу.

13. Як Ви ставитеся до вилучення предметів музики та образотворчого мистецтва з навчальної програми у початковій школі.

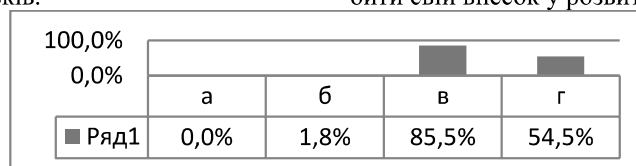
А) Позитивно, це звільнить години для вивчення інших предметів.

Б) На розсуд батьків.

В) Негативно, це гальмує розвиток творчих здібностей молодших школярів.

Г) Негативно, ці предмети подобаються дітям.

Дякуємо за співпрацю і Вашу готовність зробити свій внесок у розвиток початкової освіти!

Висновки і пропозиції.

1. Діагностика індивідуально-особистісних якостей майбутніх першокласників, на нашу думку, можлива для розподілу дітей в паралелі залежно від їх вмінь на момент зарахування до першого класу (вміння читати, рахувати тощо).

2. У початковій школі оцінювання навчальних досягнень дітей найбільш психологічно виправдано для заохочення дитини за її власні досягнення у навчальній діяльності або за поведінку.

3. Домашнє завдання для учнів початкових класів, вважаємо доцільним задавати починаючи з другого класу, з метою привчання дитини до систематичної роботи, у вигляді невеликих завдань, поступово нарощуючи їх обсяг до четвертого класу.

Список літератури:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: К.І.С., 2004.

2. Ратанова Т.А. Психодиагностические методы изучения личности: Учебное пособие. / Ред. и сост.: Т.А.Ратанова, Н.Ф.Шляхта – М., Флинта, 2000. – 264 с.

3. Сущенко Л.О. Стимулювання професійного самовдосконалення вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Л.О. Сущенко – Запоріжжя, 2008. – 251 с.